

MINISTERIERNAS STYRNING AV VISSA AV FOLK- PENSIONSANSTALTEN VERKSTÄLLDA SOCIAL- SKYDDSFÖRMÅNER

Helhetsansvaret för socialskyddsförmånerna, deras utvecklande, styrning, uppföljning och finansiering ankommer på statsrådet och dess ministerier. Utbetalningen av förmånerna har som regel anförtrotts institutioner som hör till den indirekta offentliga förvaltningen. Den till sitt verksamhetsområde största av dem är Folkpensionsanstalten (FPA).

Den ekonomiska styrningen inom den offentliga förvaltningen utvecklas som bäst i en riktning som betonar resultatansvar och redovisningsskyldighet. Ett element i utvecklingsarbetet är strävan att stärka ministeriernas ställning och ansvar i att styra sina förvaltningsområden och genomföra resultatansvaret. På grund av FPA:s självständiga ställning är statsrådets och ministeriernas möjligheter till styrning av FPA emellertid inte lika täckande som inom den egentliga statsförvaltningen. Den viktigaste frågan vid revisionen var även därför, hur ministerierna förmår förverkliga ansvaret för sitt verksamhetsområde i en verksamhetsmiljö, där verkställandet av förmånerna tillkommer en institution vars självständiga ställning är tryggad i grundlagen.

Revisionen avgränsades till tre socialskyddsförmåner samt till de fyra ministerier vilka ansvarar för dem. För arbetslöshetsskyddet ansvarar social- och hälsovårdsministeriet samt arbetsministeriet, ärendena gällande studiestöd handhas av undervisningsministeriet, och för det allmänna bostadsstödet ansvarar miljöministeriet. Vid revisionen granskades ansvarsministeriernas verksamhet i ledningen, styrningen och utvecklandet av ifrågavarande förmåner.

Vid revisionen noterades, att ansvarsministeriernas verksamhet i styrningen och uppföljningen av de förmånerna anslagna budgetmedlen är regelbunden och dokumenterad, och iakttar bestämmelserna i de lagar som

gäller förmånerna. Däremot har ministeriernas verksamhet varit bristfällig vad angår uppföljningen av de indikatorer som beskriver förmånssystemens ekonomi och verksamhetens kvalitet. Alla ministerier har en förhållandevis god uppfattning om utvecklingen av den tid som krävs för avgörande av förmånerna, men någon systematisk och dokumenterad uppföljning fanns inte heller till denna del. Också i fråga om uppföljningen av annan information som beskriver förmånssystemens funktion, exempelvis antalet för och innehållet i hos olika instanser anförda besvär och klagomål, samt återindrivningen av förmåner, har ministeriernas agerande varit bristfälligt. Ministerierna har inte följt med vilka kostnader verkställandet av förmånerna orsakar.

De observerade bristerna är delvis en följd av FPA:s i grundlagen angivna självständiga ställning, varför ministerierna har handlat mycket försiktigt i sina relationer till FPA. Revisionen ger vid handen, att det vore skäl för ministerierna att klargöra och precisera vad å ena sidan FPA:s självständighet och å andra sidan ministeriernas ansvar för deras verksamhetsområden innebär för styrningen och uppföljningen av verkställandet av socialskyddsförmånerna. Dessa båda aspekter borde kombineras till en handlingsmodell som befrämjar samhällets gemensamma målsättningar.

Ansvar för övervakningen, styrningen och ordnandet av FPA:s verksamhet ankommer på FPA:s egna organ och FPA:s fullmäktige, som utses av riksdagen. Ministerierna kan formellt sett inte styra FPA i verkställandet av förmånerna annat än genom lagstiftningen om förmånerna. För att ministerierna emellertid snabbt skall kunna varsebli behoven av ändringar i förmånslagstiftningen och reagera på dem, behöver de mångsidiga och systematiska uppföljningsdata om effektiviteten, kostnaderna och kvaliteten för verkställandet av förmånerna.